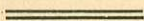

hogy a nyilvánosság előtt rámutassak arra, hogy ez a vélemény téves! Nagyon szívesen elismerem és köszönöm is mindazoknak, akiket illet, ezen a helyen is azt a méltányosságot és jóindulatot, amit a város végeredményben ebben a kérdésben tanúsított, bizonyára őket is megnyugtatta az a tudat, hogy a várost állásfoglalásukkal nem károsították, de viszont a főiskola érdekében kötelességem rámutatni arra, hogy a főiskola oly mérvű készpénz-ellenszolgáltatást nyújt a városnak, amekkorát semmi más bérlő nem nyújtana.

A m. kir. közigazgatási bíróságnak erdészeti ügyekben hozott fontosabb döntvényei

Összeűjtötte és közli: Zsombory Ignác.

A m. kir. közigazgatási bíróságról szóló 1896. évi XXVI. t.-c. a közigazgatási jogszolgáltatás terén új helyzetet teremtett.

A törvény megalkotása előtt a közigazgatási intézkedések és határozatok ellen benyújtott fellebbezések ügyében, kevés kivétellel — minden további jogorvoslat kizárásával — az illetékes miniszterek döntöttek. Az 1896. évi XXVI. t.-c. ezeknek az ügyeknek végső eldöntésére, egy teljesen független bíróságot — a m. kir. közigazgatási bíróságot — szervezte meg. A bíróság hatáskörébe utalta a törvény, az abban részletesen felsorolt közigazgatási intézkedések és határozatok ellen benyújtott fellebbezéseknek érdemben döntő végső elintézésén kívül — egyes miniszteri rendeletek — törvényhatósági, r. t. városi és a községi szabályrendeletben alapuló vitás kérdések eldöntését is (16. §.). Egyben kimondotta a törvény, hogy az abban felsorolt ügyekből keletkező vitás kérdésekben a miniszterek felügyeleti joguk címén sem intézkedhetnek (20. §.).

A m. kir. közigazgatási bíróság ítélőbírái felerészben a magasabb bírói-, felerészben pedig a közigazgatási hivatalok viselésére képesített egyének sorából kerülnek ki, az elnöki titkárokat és tanácsjegyzőket pedig a szakminisztériumok gyakorlatilag is képzett létszámából nevezik ki (5. §). Az így megállapított sze-

mélyzettel kívánta a törvény elérni azt, hogy a teljes bírói függetlenségen kívül, a közigazgatási bíróságnál a jogi és közigazgatási (elméleti és gyakorlati) szakképzettség párosuljon.

Az 1896. évi XXVI. t.-c. természetszerűleg az erdészeti közigazgatásnál is változásokat eredményezett. A m. kir. közigazgatási bíróság hatáskörébe tartozó erdészeti ügyeket a törvény második részének X. cím 73. és 74. §-ai sorolják fel. Ezek szerint a m. kir. közigazgatási bíróság előtti eljárásnak van helye a közigazgatási bizottságnak ama határozatai ellen, amelyeket az 1879. évi XXXI. t.-c. 15., 166., 167., 178., 179. §-ai, továbbá a m. kir. földművelésügyi minisztériumnak ama határozatai ellen, amelyeket az említett minisztérium az 1879. évi XXXI. t.-c. 191., 196., 199., 200. és 201. §-ai alapján hozott.

A m. kir. közigazgatási bíróságról szóló törvény életbeléptetése után megalkotott 1898. évi XIX. t.-c.-nek pedig az 54. §-a sorolja fel azokat az ügyeket, amelyekben való döntés a közigazgatási bíróság hatáskörébe tartozik. Ezek szerint a közös birtokosok gyűlésének határozata ellen emelt panasz ügyében hozott közigazgatási bizottság határozatai ellen, továbbá a m. kir. földművelésügyi miniszternek az 1898. évi XIX. t.-c. 31., 46., 47. és 51. §-okban említett határozatai ellen van panasznak helye a m. kir. közigazgatási bírósághoz. Ugyancsak panasszal lehet élni a közigazgatási bizottságnak a kezelési járulékok kivetése tárgyában hozott határozatai, továbbá a kivetett járulékok beszédésénél és behajtásánál követett eljárás ellen. (1898. évi XIX. t.-c. 22. §.)

A m. kir. közigazgatási bíróságról szóló törvény életbeléptetése óta eltelt 35 év alatt az erdészetet érintő ügyekben is számos elvi jelentőségű döntés történt, s minthogy a törvény 21. §-a kimondja, hogy „a döntvényekben foglalt elvi jelentőségű megállapodásokat a m. kir. közigazgatási bíróság mindaddig követni köteles, míg azokat újabb osztályülési megállapodás meg nem változtatja” kívánatos, hogy a közigazgatással foglalkozó erdőmérnökök ezekről a döntésekről megfelelően tájékozódva legyenek.

Éppen ezért célszerűnek mutatkozott a „Közigazgatási Döntvénytár”-ban és az „Erdészeti Rendeleték Tára”-ban minden rendszer nélkül megjelent fontosabb elvi jelentőségű döntéseket rendszerbe foglalni és az érdeklődők rendelkezésére bocsátani.

A könnyű áttekintés végett a továbbiakban az erdőtörvény

vonatkozó §-ai után a vonatkozó fontosabb döntvényeket fogjuk felsorolni.

Az erdei termékek szállításáról. Az 1879. évi XXXI. t.-c. 178. §-a kimondja, hogy „minden földbirtokos tartozik megengedni, hogy idegen erdei termékek bármely művelési ághoz tartozó földjein, illetőleg magán útjain átszállíttassanak, ha azok az erdőből különben vagy éppen nem, vagy csak tetemesen nagyobb költséggel lennének elhordhatók...” a 179. § pedig az engedély megadásánál követendő eljárást szabályozza.

Az ezzel a §-al kapcsolatosan hozott egyes közigazgatási döntvények a következők:

2451—1901. K. sz. döntvény. A törvény helyes értelmezése szerint a birtokjognak a 178. §-ában előírt korlátozását nem lehet igénybe venni ott, ahol a közforgalom céljaira létesített közút áll rendelkezésre, mert a törvény helyes értelmezése, de a 10092—1881. F. M. számú rendelet 3. §. o) pontja is kimondja, hogy az erdei termékeknek idegen területen való átszállítását a birtokosok lehető legkevesebb károsításával kell keresztnél vinni, miért is a földbirtokosok az idegen erdei termékek szállításának megkönnyítéséhez még akkor sem kötelezhetők hozzájárulni, ha a közút a gazdasági és közlekedési érdekeknek nem felel meg, mert a hiány nem a 178. §. alkalmazásának szükségességét, hanem a közút jókában hozását vonhatja csak maga után.

1102—1904. K. sz. döntvény. Az 1879. évi XXXI. t.-c. 178. §-ában biztosított átszállítási engedély minden erdei termékre vonatkozik, tehát az erdei melléktermékekre is, mert a törvény nem a fatermékek, de az erdei termékek átszállításáról szól.

A törvény az erdei termékek átszállítását világosan csak bármely művelési ág alá tartozó földeken és a magánutakon biztosítja, miért is nem művelési ágakra, jelesen *beltelkekre* ezt a kedvezményt kiterjeszteni nem lehet.

A kedvezményt a rakodóhelyek igénybevételére sem lehet kiterjeszteni, mert a 178. §. csak az átszállítást engedélyezi, s hogy ez a rakodóhelyekre nem vonatkozatható, következik abból is, hogy pl. a tutajozás és fauszatásra vonatkozó 198. §. a rakodóhelyek igénybevételét, sőt ki-sajátítását határozottan ki is emeli.

A m. kir. közigazgatási bíróság hatáskörébe csak az átszállítás engedélyezése és az ehhez kötött feltételek megállapítása tartozik, az-ciban iparvágány létesítése és az átszállításra szolgáló közutak mikénti igénybevétele tekintetében a m. kir. kereskedelmi miniszter bír hatáskörrel.

2572—1905. K. sz. döntvény. A törvény értelmében az erdei termékek átszállítását, a földbirtokos bármely művelési ághoz tartozó földjein, illetőleg magánútjain csak akkor lehet megengedni, ha azok az erdőből különben vagy éppen nem, vagy csak tetemesen nagyobb költségekkel lennének elhordhatók — következésképpen a szállítási kedvezmény megadásával nem a nagyobb haszon elérését kell figyelembe venni, hanem a törvény helyes értelmezésével az átszállítást vagy természeti akadályok, vagy pedig csak abban az esetben lehet megengedni, amikor a meglévő utakon a szállítási költségek olyan tetemesek, amelyek mellett a kitermelés haszonnal nem járhat.

2335—1908. K. sz. *döntvény.* Az erdei termékeknek szárazon való szállítására vonatkozó 178. §-t alkalmazni lehet akkor is, amidőn az erdei terméket idegen földbirtokokon csusztatással kívánjuk átszállítani. A törvény ugyanis a szállítás egyes módjait nem részletezi, következésképpen az ebben a fejezetben foglalt határozmányok a szárazon való szállításnak minden módjára, tehát a csusztatásra is vonatkoznak, s e tekintetben kivétel csak az erdei iparvasutakra nézve van, mert az 1907. évi III. t.-c. 8. §-a az erre a célra szükséges terület megszerzésére kijáratási jogot ad.

8935—1912. K. sz. *döntvény.* Az erdőben nyitott kőbányák anyagát erdei mellékterménynek kell minősíteni és az 1102—1904. K. számú döntésben is kifejezésre jutott indokolás alapján, az 1879. évi XXXI. t.-c. 178. §-a kőanyagra is alkalmazható.

6644—1913. K. sz. *döntvény.* Ha az erdei termékeknek idegen területen való átszállítási engedélye több évre szól, az engedélyes köteles minden naptári év végével az okozott kárt és költséget — az 1879. évi XXXI. t.-c. 178. §-ának megfelelő alkalmazásával — megtéríteni, s ha ennek a kötelezettségnek a teljesítésére letétbe helyezett pénzbeli biztosítékot kellene fordítani, a szállítási engedélyt mindaddig szüneteltetni kell, míg az engedélyes a biztosítékot az eredeti összegre ki nem egészítette.

Az 1898. évi XIX. törvénnyel kapcsolatos fontosabb elvi jelentőségű döntések.

Az 1898. évi XIX. t.-c. 54. §-a a közös birtokosok gyűlésének határozatai ellen emelt panaszok feletti döntést a közigazgatási bizottság hatáskörébe utalta, az ötödik bekezdés pedig kimondja, hogy a közigazgatási bizottság határozatai ellen a m. kir. közigazgatási bírósághoz van panasznak helye.

Az említett törvény eme rendelkezéséből az magyarázható, hogy a közigazgatási bírósághoz való panasznak csak abban az esetben van helye, amidőn a közigazgatási bizottság (plénium) a törvény 54. §-a értelmében a közös birtokosok gyűlésének határozata ellen beadott panasz tárgyában határozott.

A m. kir. közigazgatási bíróság azonban egy a bírói hatáskör ellen emelt kifogással kapcsolatban felmerült konkrét ügyben 1234/1903. K. számú ítéletében kimondotta, hogy a „m. kir. közigazgatási bírósághoz való panaszjog a közigazgatási bizottságnak az 1898. évi XIX. t.-c. II. címében megszabott hatáskörében hozott minden határozatára kiterjed, tehát azokra is, amidőn a közigazgatási bizottság hatáskörét a 61. §-ban említett albizottság útján gyakorolja.”

Mint érdekes döntést fel kell említeni az 1968/1901. K. számú ítéletet is, amely egy erdőbirtokosság erdőterületén található kő-

szénkutatás és kiaknázási jog bérbeadásával kapcsolatosan kimondja, hogy az 1898. évi XIX. t.-c. II. címének hatálya alá tartozó közbirtokosságok és volt úrbéresek közös gyűlése saját hatáskörében olyan kérdéseket, amely az erdők kezelésével és használatával közvetlen kapcsolatban nincsen, joghatállyal nem intézhet el, mert az 1898. évi XIX. t.-c. végrehajtása tárgyában kiadott 15217/1899. F. M. számú rendelet 140. §-a kifejezi, hogy a törvény 25. §-ának első bekezdésében említett gazdasági ügyek alatt kizárólag a közösen használt erdőterületek kezelésével és használatával kapcsolatos erdőgazdasági feladatokat kell érteni.

Az említett törvény és a végrehajtási utasítás illetően magyarázata feltétlenül erőltetett, mert egyrészt a törvény 30. §-a határozottan megállapítja azokat az ügyeket, amelyek nem tartoznak a gyűlés hatáskörébe, másrészt a végrehajtási utasítás 182. §-a is világosan kifejezésre juttatja, hogy az erdő mellékhaszonvételeinek értékesítése tekintetében is a közös birtokosok gyűlése intézkedik, vagyis ebből következik, hogy a közös birtokosok gyűlésének hatásköre kiterjed az erdőterület, mint ingatlanra úgy a föld felett, mint a föld alatt gyakorolható használatával kapcsolatos összes teendőkre.

Ennek a döntésnek tarthatatlanságát a m. kir. közigazgatási bíróság is belátta, s egy hasonló ügyben hozott 3403/1903. K. számú ítéletében már kimondotta, hogy a kőszén kiaknázása az ingatlan használatával kapcsolatos és a tulajdonos akaratától függő gazdasági teendők közé tartozik, s ennek értékesítése az 1898. évi XIX. t.-c. 23. §-a értelmében a közös birtokosok gyűlésének hatáskörébe tartozik. Egyben kimondotta azt is, hogy a közös erdőben való kőszénbányászás útján elérhető haszonvételek értékesítésénél alkalmazni kell az 1898. évi XIX. t.-c.-nek a fatermékek értékesítésére vonatkozó 36. §-át, amely szerint 2000 pengőnél nagyobb értékű terményt rendszerint csak nyilvános árverésen lehet értékesíteni.

Ezt a kérdést különben véglegesen szabályozza a m. kir. földművelésügyi miniszternek 14.536/1910. számú rendelete is, amely megállapítja, hogy az 1898. évi XIX. t.-c. 31. §-ának második bekezdésében említett üzemtervtől eltérő használatok közé az üzemtervben elő nem írt mellékhasználatok (pl. kőbányászás, szénbányászás) is tartoznak és hogy az ilyen mellékhasználatok

értékesítésére vonatkozó gyűlési határozatok, illetőleg a gyűlés által elfogadott szerződések a m. kir. földművelésügyi miniszter jóváhagyását igénylik. A miniszternek az ilyen ügyekben hozott határozatai ellen azonban természetesen szintén panasszal lehet élni a m. kir. közigazgatási bírósághoz.

1282—1903. K. sz. *döntvény*. Az 1898. évi XIX. t.-c. II. címének hatálya alá tartozó közös birtokosok gyűlése eltilthatja az erdei legeltetést az erdőnek azon részeiben is, ahol azt a üzemtervi rendelkezések különben megengedik. Az ilyen gyűlési határozattal egyesek részéről vélt sérelmeket figyelembe venni nem lehet, mert az egyesek által szenvedett korlátozások az erdőbirtok közösségéből jogszerűen következnek és az egyes birtokosok az erdő használatára saját tetszésük szerint nem intézkedhetnek, hanem kötelesek közös birtokosok gyűlése által hozott határozatnak magukat alávetni.

4915—1904. K. sz. *döntvény*. A közös birtokosok gyűlése az 1898. évi XIX. t.-c. 25. §-ában adott hatáskörében jogérvényes követelés elengedését az összes birtokosokat kötelező hatállyal el nem határozhatja, mert a jogos követelésnek minden ellenszolgáltatás nélkül való elengedése ajándékozássá minősül, az ilyen ajándékozás pedig nem tartozik a birtokosság gazdasági ügyeinek vitelébe. A közös követelést ajándékozásként elengedni csak az összes birtokosok egyéenkénti hozzájárulásával lehet.

2694—1910. K. sz. *döntvény*. A közös birtokosok gyűlése a volt úrbéresek osztatlan tulajdonába levő erdő gazdasági ügyeinek intézését a községi elöljáróságra nem ruházhatja át, mert a törvény 25. §-ának rendelkezései értelmében a volt úrbéresek osztatlan tulajdonában levő közösen használt erdők gazdasági ügyeit a törvény értelmében készült szabályzat szerint a közös birtokosok gyűlése intézi. Azonban az *összes* birtokosok egyetértőleg elhatározhatják, hogy az őket illető azt a tiszta jövedelmet, amely köztük felosztásra kerülne, a községnek átengedik, de mert a felosztásra kerülő jövedelem felől a mindenkori birtokosok jogosultak határozni, azért a tiszta jövedelem átengedése iránt mindig csak egy-egy évrre lehet határozni.

4796—1906. K. sz. *döntvény*. Az 1898. évi XIX. t.-c. 29. §-a szerint, ha valakinek a közös erdőterület használatához való joga kétséges, addig amíg a vitás kérdés bíróilag nem kerül eldöntésre, az illetőnek a szavazásra jogosultak jegyzékébe való felvétele felett a közös birtokosok gyűlése határoz. A 2089—1906. K. számú ítélet indokolása szerint ilyen esetben a névjegyzék megállapításánál az eddigi gyakorlatnak megfelelően kell dönteni, vagyis az eddigi tényleg gyakorolt használattól és annak arányától senkit nem lehet megfosztani, még akkor sem, ha a tényleges állapot esetleg a jogi állapotnak nem felel meg, mert ebben az esetben is a vitás jog eldöntése a polgári bíróság hatáskörébe tartozik.

A közös birtokosok gyűlésének abban a vitás kérdésben hozott határozata, hogy az erdő haszonvételében az egyes birtokosok miként részesüljenek, fellebbvitel esetén a közigazgatási bizottság és a m. kir. közigazgatási bíróság, nem pedig a polgári bíróság hatáskörébe tartozik. Ugyanis az 1898. évi XIX. t.-c. 29. §-a csak azt a vitás kérdést utalja a polgári bíróság hatáskörébe, ha valakinek a közös erdőterület használatához való joga kétes, ellenben azoknál, akiknek joga nem vitás, a törvény seholy sem utalja a polgári bíróság elé azt a kérdést, hogy a közös vagyon használatában miképp részesüljenek.

6847—1911. és 9797—1911. K. sz. *döntvények*. Az 1898. évi XIX. t.-c. második címének hatálya alá tartozó osztatlan tulajdonban lévő kö-

zösen használt erdő jövedelmében az eddigi tényleges birtokosok, illetőleg a szavazásra jogosultak névjegyzékében felvett egyének részesítendőek. Ha azonban a közös vagyonhoz való igényjogosultság vitás, akkor ebben a kérdésben a rendes bíróság dönt. Ilyen bírói döntés nélkül azt, aki eddigi birtokban volt, a közös jövedelemből és a közgyűlésen való szavazás jogából kizárni nem lehet, viszont aki birtokban nem volt, a jövedelemből való részesedés és a szavazás jogát nem igényelheti.

3052—1906. K. sz. döntvény. A rendkívüli használatok engedélyezésére az 1898. évi XIX. t.-c. 31. §-a értelmében a m. kir. földművelésügyi miniszter lévén hivatva, az engedélyezés alkalmával az értékesítés módját és feltételeit is megállapíthatja, s a nyilvános árverésen való eladást feltétlenül kikötheti. (Lásd még 15217—1899. F. M. számú végrehajtási utasítás 188. §-át.)

7509—1908. K. sz. döntvény. A földművelésügyi miniszternek az 1898. évi XIX. t.-c. 31. §-a alapján engedélyezett rendkívüli használatok tárgyában hozott jogerős határozatait a közös birtokosok kötelesek végrehajtani, mert ha az engedélyezésnél kikötött feltételeknek nem tesznek eleget, akkor a közigazgatási bizottság a törvény 41. §-ának alkalmazásával a gyűlés hatáskörét az elnökre ruházhatja, s ha köteleességét az elnök sem teljesíti, a 42. §. szerint az elnököt tisztjétől el lehet mozdítani.

A gyűlésen hozott határozatok ellen a közigazgatási bizottság kiküldöttje is panaszjoggal bír, mert az 1898. évi XIX. t.-c. 27. §-ának 5. bekezdése értelmében, ha a birtokosok gyűlésén a közigazgatási bizottság kiküldöttje jelen van, a gyűlést ő vezeti, tehát ő a gyűlés elnöke, az 54. §. kifejezett rendelkezése szerint pedig a gyűlés elnöke panasszal élhet, habár érdekelve nincsen.

3576—1910. K. sz. döntvény. A rendkívüli használatból származó tőkének azt a részét, amelynek gyümölcsözőleg való elhelyezése és kezelése van elrendelve, a közös birtokosok ingatlan vásárlásra is csak a m. kir. földművelésügyi miniszter engedélyével fordíthatják, miért is a közös birtokosoknak ilyen ügyben hozott határozatait a miniszter jóváhagyása alá tartoznak.

2380—1911. K. sz. döntvény. A rendkívüli használatok engedélyezését elutasító miniszteri rendelet, valamint a rendkívüli használatok engedélyezésénél kikötött erdőfelügyeleti feltételek a m. kir. közigazgatási bíróságnál panasszal meg nem támadhatók, mert a rendkívüli használat az üzemtervben megállapított használattól való eltérés és minthogy az üzemterv megállapítása és jóváhagyása nem tartozik a m. kir. közigazgatási bíróság hatáskörébe, az attól való eltérés megengedése is túlesik a bíróság hatáskörén. Különben az 1898. évi XIX. t.-c. 31. és 54. §-ok rendelkezéseinek egybevetéséből is kitetszik, hogy a rendkívüli használat engedélyezése ügyében a m. kir. földművelésügyi miniszternek csak a rendkívüli használatból eredő jövedelemre vonatkozó rendelkezése ellen lehet panasznak helye.

3919—1911. K. sz. döntvény. A földművelésügyi miniszternek a rendkívüli használatból eredő jövedelem felől való intézkedés jogából az is következik, hogy a miniszternek joga van az eladott faanyag elszállítását megtiltani, ha a vevő a vételárat ki nem fizette.

6503—1913. K. sz. döntvény. Az 1898. évi XIX. t.-c. alapján megszervezett közös erdőbirtokosok a birtokrendezésükkel felmerült költségeket nem fedezhetik az 1898. évi XIX. t.-c. 32. §-ában előírt járulék kivetése útján, mert az ilyen költségek nem tartoznak a közös birtokosok egyetemét terhelő költségek közé, kivéve ha a birtokrendezésben eljáró bíróság az ilyen költségek viselésére a közös birtokosok egyetemét kötelezte.

6356—1906. K. sz. döntvény. Az 1898. évi XIX. t.-c. 42. §-a a közigazgatási bizottságnak jogot ad arra, hogy az említett törvényben előírt kötelességeit nem teljesítő birtokossági elnökök tisztjétől elmozdíthatja. A közigazgatási bizottságnak eme törvénytől alapján hozott határozata ellen emelt panaszt tárgyalja a 6356—1906. számú bírósági ítélet, amely kimondja, hogy ha az elnök azokat a kötelességeit, melyekkel a közös birtokosok vagyoni érdeke felett örködni tartozik, megszegi, elnöki tisztjétől még akkor is el lehet mozdítani, ha felületes eljárása a súlyosabb beszámítás alá eső visszaélés tényét nem meríti ki.

Ezzel kapcsolatban fel kell említeni a m. kir. földművelésügyi miniszter úrnak 5928—1909. sz. rendeletét is, amely szerint a birtokossági elnöke ellen akkor is a törvény 42. §-a értelmében lehet eljárni, ha az elnök a gyűlés idejét és tárgysorozatát a kezelő m. kir. erdőhivatalal közölni elmulasztotta. Ugyanez a rendelet a kezelő m. kir. erdőhivataloknak is kötelességévé teszi, hogy a birtokossági gyűlés tárgysorozatát tartoznak gondos vizsgálat alá venni, s ha a tárgysorozatban a kezelésük alá tartozó erdőterülettel kapcsolatban fontosabb ügyek is szerepelnek, a gyűlésen részt kell venni és ha a gyűlés törvénybe, szabályba vagy a birtokosság érdekébe ütköző határozatot hozna, kötelesek a gyűlés határozata ellen a törvényes határidőn belül panasszal élni. Ha az erdőtiszt a gyűlésen nem lehet jelen, kötelessége a gyűlés hozott határozatait — a fellezólamlási időn belül — megszerezni és szükség esetén ebben is panasszal élni.

A 9160—1911. K. számú közigazgatási bírósági ítélet szerint, ha a közös birtokosság elnökének magánérdeke a közös birtokosok érdekével kerül összeütközésbe, az elnöki tisztségtől való elmozdításra ok nem lehet, mert az ilyen esetben a törvény 26. §-ának alkalmazásával a közös birtokosok képviseletével az evégből választott külön meghatalmazottat kell megbízni.